

SHIBA-A-USA

Nr.1

2009

Årgang 12

Man kan ha mye moro i snøen

STYRET:

Leder Solvor Nærland

Tlf 55 31 37 84 Mob 481 18 971

e-post: solvor@shibaliv.com

Nestleder Inger Merete Ingebrigtsen

Mob 915 24 838

e-post: inger@oppdal.com

Sekretær Lisbeth Høyem

Klubbens adresse:

Leiraplassen 6, 7710 Sparbu

Mob 917 16 284

NY! Egen SEKRETÆR e-post:

shiba@akinuba.no

Kasserer Terje Håheim

Mob 918 25 497

e-post: terje.haheim@bouvet.no

Styremedlem Torstein Gleditsch

Mob 958 06 490

e-post: torstein@gleditsch.net

Styremedlem Torbjørn Ellingsen

Mob 994 70 727

Styremedlem Gro Mandt

Tlf 55 95 12 41 Mob 958 33 427

e-post: gro.mandt@bm.uib.no

Varamedlemmer

Lone Fillipson

e-post: hfilips@online.no

Tonje Bøe

e-post: thbshetlands@hotmail.com

Eirik Knudsen

e-post: eirik@shibatroll.com

KONTAKTPERSONER:

Sørlandet Bente K. Pedersen

Tlf 37 04 15 34 Mob 993 85 748

e-post: habagou@tele2.no

Østlandet og utstilling

Laila Nagel

Tlf 33 05 88 83 Mob 916 68 579

e-post: l-nag@online.no

Vestlandet Christen Lang

Tlf 55 95 17 01 Mob 909 81 295

e-post: chr-lan@online.no

Midt-Norge og lydighet

Sissel Skjelbred

Tlf 74 14 32 69 Mob 975 67 022

e-post: k-svends@online.no

Nord-Norge Lone Fillipson

Tlf 77 68 05 97 Mob 995 94 074

e-post: hfilips@online.no

Agility Lise Komisrud

Tlf 63 96 99 78 Mob 916 87 047

e-post: lisekom@online.no

Bruks Halvor Størmer

Mob 913 29 027

e-post: halvor.stormer@nfk.no

Valpeformidler

Ingrid Hofflund-Nystad

Mob 474 15 152

valpeformidler@gmail.com

<p>FORSIDEBILDET Katsumoto's Aiko Foto: Kristian Sjøberg</p>
<p>BAKSIDEN Tigerkatt Foto: Terje Håheim</p>
<p>UTGIVELSESPLAN Nr. 1 Mars (Manusfrist 15/2) Nr. 2 Juni (Manusfrist 15/5) Nr. 3 September (Manusfrist 15/8) Nr. 4 Desember (Manusfrist 15/11)</p>
<p>ANNONSEPRISER Helside i enkeltnummer 100,- Helside helårsannonse 300,- Halvside i enkeltnummer 75,- Halvside helårsannonse 250,-</p>
<p>MEDLEMSKAP Kontakt kasserer for priser og fremgangsmåte.</p>
<p>STOFF TIL SHIB-A-VISA sendes Lisbeth Høyem, Leiraplassen 6, 7710 Sparbu E-post lisbeth@akinuba.no Bilder ønskes i jpg og min 300dpi Redaktøren forbeholder seg retten til å bruke, redigere og forkorte innsendt materiale.</p>
<p>SORT-HVIT OG FINE FARGER Shib-a-visa utgis i sort-hvit, men legges ut i farger på www.norskshibaklubb.net!</p>
<p>KLUBBEN PÅ NETT: www.norskshibaklubb.net</p>
<p>KLUBBENS KONTO: 0540.11.87369</p>
<p>HUSK Å MELDE FRA HVIS DU FLYTTER!</p>

INNHOOLD:	
Styret	2
Innhold	3
Lederens side	4
Redaktørens side	5
Kunngjøring av årsmøte	6
Foreløpig innstilling til valg	7
Japanspesialen 2009	9
Styremøtereferater	11
Sponsorgruppen	15
Knerten	17
NKKs avlsråds kurs 2009	18
Tidlig shiba i Norge?	41
Resultater fra Crufts	43
"Gjort kva gjerast skulle" –eller?	44
Oppdretterskolen	46
Årets utstillingsshiba 2008	47
Ataia	50
Valpekassa	51

Bilder i innsendte historier er tatt av innsender hvis ikke annet er oppgitt.

Noen ganger er vi så heldige å oppnå den store premien. Min premie var å få representere NSK på NKKs Avlsråds kurs sammen med Lisbeth.

Jeg har vært på en god del kurs opp gjennom årene. Sjelden får man oppleve så mange toppkvalifiserte forelesere som samtidig er superdyktige formidlere. Og når i tillegg temaet er uhyre spennende og dessuten av stor betydning, er det flott å være på kurs.

Målgruppen for avlsråds kurset var tillitsvalgte med en formell *funksjon* i forhold til hundeavl. For raseklubber uten eget avlsråd, som vår, betyr det styret.

Som kursdeltakere opplevde vi at den ene innsikten etter den andre slo inn. Denne nyervervede kunnskapen må på en eller annen måte få konsekvenser også for NSK. På hvilken måte, må vi få komme tilbake til. I mellomtiden får dere bruke litt tid på referatet vårt fra avlsråds kurset, som bare gjengir en del av innholdet.

NKKs Oppdretterskole vil ta for seg enkelte av de samme temaene, til dels med samme foreleser. Der kan alle kunnskapshungrige medlemmer søke om få delta. Ikke nøl! Meld dere på før det er fullt. Informasjon om Oppdretterskolen har dere allerede kunnet lese i Hundesport. Mer info finner dere på nettsidene til NKK og NSK.

Ha alltid i bakhodet innledningen i NKKs nye avlsstrategi: "Målet i hundeavlen er funksjonelt sunne hunder, med en rasetyrisk konstruksjon og mentalitet, hunder som kan leve et langt og sunt liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet". Det punktet som står aller først blant sentrale punkter i avlsstrategien er at "Bare funksjonelt, klinisk friske hunder skal brukes i avl". Jeg, som har to eldre hunder, høster fruktene av en strategi som verdsetter et langt og sunt liv. Målene og kravene i avlsstrategien har slik sett like stor betydning for hundeeiere som for oppdrettere.

At avlsdyrene skal være funksjonelt, klinisk friske, betyr ikke at de skal være genetisk friske. Hvis du får med deg Oppdretterskolen, lærer du hvorfor.

Solvor

Redaktøren har ordet

Nytt år – nye muligheter. Og dette året startet med NKKs avlsrådkus. Sammen med Solvor fikk jeg delta for klubben. Det ble to intense dager med veldig mye informasjon, men siden vi var to som noterte, håper vi å ha fått med oss det meste. Jeg er veldig glad for å ha fått sjansen til å bli oppdatert på hund og helse.

Med et så tett program, og så aktive forelesere, må referatet bli langt. Jeg har valgt å ta hele referatet med i denne Shib-a-visa. Jeg håper alle finner noe de synes er interessant i referatet, for her er det mye bra stoff. Jeg har brutt opp referatet med bilder, og disse har ingen sammenheng med innholdet.

NKK arrangerer avlsrådkurs hvert andre år, men de som er interessert i å vite mer om hund, helse og oppdrett, bør melde seg på Oppdretterskolen. Dette er NKKs storsatsing på økt kunnskap blant hundeeiere.

Ellers har vi omsider fått vinter på Sparbu. Det kom mye snø og det ble kaldt i en periode. Så nå, når solen har begynt å varme, har vi skikkelig påskestemning. Dette lover godt for fine dager med isfisking. Og det viktigste er ikke å få fisk, men å kunne nyte solen og stillheten på vannet. –Det er medisin for det meste! Isfisking anbefales, så har du et vann i nærheten, er det bare å prøve seg.

Til neste gang har vi kanskje møttes. Jeg tenker i møte opp på Japanspesialen, og det håper jeg mange av dere også skal.

God påske og god vår!
Lisbeth

KUNNGJØRING

Årsmøte i Norsk shiba klubb

Årsmøtet avholdes fredag 29. mai 2009
på Quality Hunderfossen hotell

Saker som ønskes behandlet på årsmøtet må være
poststempelt senest 17. april 2009

Saker og forslag sendes til
NSK v Lisbeth Høyem, Leiraplassen 6, 7710 Sparbu
eller per e-post til shiba@akinuba.no

Forslag til valg sendes valgkomiteen,
oversikt over frist, hvilke verv som er på valg og hvem
som skal motta forslag, finner du på de neste sidene.

Innkalling og årsmøtepapirer vil bli sendt til alle
medlemmer som har betalt kontingent for 2009.

ÅRSMØTET I 2008 VEDTOK ET NYTT VALGSYSTEM FOR NSK:

Endring av valg på årsmøte i Norsk shibaklubb. Gjeldende fra årsmøte i 2009

Stemmesedler ved valg endres slik at det kun er mulig å stemme ja til foretrukket kandidat ved valg. Det skal ikke lenger være mulig å stemme nei til en foreslått kandidat uten å ha sendt inn forslag på motkandidat.

En forutsetning for endringen er at valgkomiteens forslag er gjort kjent blant medlemmene i god tid før fristen, for å kunne sende inn forslag på motkandidater.

Begrunnelse:

Av erfaring fra tidligere valgkomiteers arbeid er det vanskelig nok å skaffe en villige kandidater til klubbens ulike verv. Vi må også ta som forutsetning av at valgkomiteen valgt av årsmøtet, for å være dem som har best forutsetning for få satt sammen et godt og balansert styre

Slik dagens system er, må valgkomiteen forsøke å finne 2 kandidater til hvert verv for å være sikker på at en av dem blir valgt. Med kun en kandidat kan det skje at et flertall stemmer Nei til vedkommende, og resultatet vil da bli ekstraordinært årsmøte for å få valgt en person

Konsekvensen ved endringen er at dersom valgkomiteen foreslår en kandidat og det ikke kommer inn forslag på motkandidater, så er vedkommende i realiteten valgt. Styret mener at i så fall er valgkomiteen det forum som er best skikket til å velge.

Gjennomføringen av valg ved årsmøte i Norsk shibaklubb vil da bli slik:

1. Valgkomiteen startet sitt arbeid helst før årsskiftet
2. valgkomiteen presenterer en foreløpig innstilling som blir bekjentgjort medlemmene i god tid før frist for innsending av forslag til kandidater. Normalt skal dette gjøres samtidig med at årsmøtet bekjentgjøres (min 10 uker før årsmøtet)

Den foreløpige innstillingen skal inneholde:

- a) Hvilke verv som er på valg og hvem som innehar dem i sittende styre
- b) Valgkomiteens innstilling på person til vervet. Unntaksvis kan valgkomiteen sette dette åpent dersom valgkomiteen ikke har funnet noen til vervet
- c) Oppfordring til alle medlemmer om å sende inn forslag på andre kandidater dersom de ikke ønsker innstilte person inn i vervet.

NB! Alle foreslåtte personer skal være forespurt

3. Valgkomiteen mottar innsendte forslag på kandidater og føyer disse til valgkomiteens endelige forslag

4. Valgkomiteen setter opp stemmeseddel på følgende måte:

a) Når flere personer er foreslått

- i. Valgkomiteens forslag: NN Sett kryss ved 1 av personene
ii. Forslag fra NN1 : NN2

b) Når det kun foreligger en person

- i. Valgkomiteens forslag: NN (Ferdig avkrysset)
ii. Ingen andre forslag

På denne måten mener styret at medlemmenes innflytelse på valgene er sikret samtidig som valg kan gjennomføres uten stadig risiko for at vi må avholde ekstraordinært årsmøte for å få valgt alle.

Valgkomiteens foreløpige innstilling for valg 2009 i Norsk Shiba Klubb

Styret 2008:

Leder: Solvor Nærland, ikke på valg.

Sekretær: Lisbeth Høyem, ikke på valg.

Nestleder: Inger Merete Ingebriksen.

Valgkomiteens forslag: Torstein Gleditch, ny.

Kassere: Terje Håheim, gjenvalg

Styremedlemm: Torstein Gleditch.

Valgkomiteens forslag: Johanne Bertling, ny.

Varamedlem i styret : Lone Fillipsen, gjenvalg

Varamedlem i styret: Eirik Knudsen, gjenvalg

Varamedlem i styret : Tonje Bøe.

Valgkomiteens forslag: Eivind Mjærum, ny.

Revisor : Per Oddvar Seth, gjenvalg

Vara revisor: Sara Hauge, gjenvalg

Valgkomiteen:

Christen Lang, ikke på valg.

Gullborg Knudsen, gjenvalg

Tom Hofsl.

Valgkomiteens forslag: Hilde Schyttelvik, ny.

Varamedlem i valgkomiteen: Kjell Grødal.

Valgkomiteens forslag: Tom Hofsl.

Varamedlem i valgkomiteen: Laila Nagel.

Valgkomiteens forslag: Karstein Thunes

Samtlige personer som valgkomiteen foreslår er forespurt og har sagt seg villige.

15 Mars 2009

Gullborg Knudsen Tom Hofsl. Christen Lang

MEDLEMMENE OPPFORDRES TIL Å FREMME EGNE KANDIDATER TIL VERV.

Forslag sendes Valgkomiteen v. Christen Lang, Sandviksveien 173, 5035 Bergen
Eller på e-post chr-lan@online.no

Forslag må være poststemplet 17.april.

ALLE KANDIDATER MÅ VÆRE FORESPURT

JAPANSPEIALEN 30.-31. mai ved Hunderfossen Camping

For AKITA, AMERICAN AKITA, JAPANSK SPISSHUND,
SHIBA OG SHIKOKU

3 utstillinger – 3 cert! Påmeldingsfrist 9. mai

Lørdag, NAAK

Dommer Liz Dunhill
Storcert: American akita

Betal til NAAK, K. Løken
Skogvn 10, 2030 Nannestad
Konto: 6072 05 28595
Info: Wenche 48048385

Priser NAAK:
Voksne 250,-
Valper 150,-
(ikke 50 % på valper)

Lørdag, NAK

Dommer Eivind Mjærum
Storcert: Akita

Betal til NAK,
O.E. Greipsland
Hadelandsvn 1571,
1488 Hakadal
Konto: 1822 17 35257
Info: Ingunn 97751508

Priser NAK & NSK: JK, UK, AK, CH kr 250,-
VET, VALP kr 125,-
50% rabatt fom 3. hund med samme eier, gjelder
ikke valp og veteran

Søndag, NSK

Dommer Kari
Granaas-Hansen
Storcert: Shiba

Betal til NSK, T. Håheim
Kongleberget 3, 1727
Sarpsborg
Konto: 0540 11 87369
Info: Inger 91524838 /
Lisbeth 91716284

VI BER UTSTILLERE BRUKE FELLES WEB-PÅMELDING FOR ALLE 3 UTSTILLINGENE!

Evt. påmeldingsskjema sendes Japanspesialen, Leiraplassen 6, 7710 Sparbu.
Merk hvilken klubb det gjelder.

Betalingsfrist 9/5 og betalinger etter dette ilegges 50 % tillegg.

Betaling til hver klubbs konto MÅ merkes med hundens reg.nr.

For opplysninger om IBAN og SWIFT, se påmeldingsskjema på nett.

Utenlandske utstillere kan etter avtale betale ved ankomst.

Ellers følges NKKs regler.

Mer info og påmeldingsskjema (påmelding fra ca 1.april) på:
www.akita.no   www.naak.eu   www.norskshibaklubb.net

OVERNATTING KAN BOOKES VED QUALITY HUNDERFOSSEN HOTELL

Noen hytter (uten vann/bad) og hotellrom er avsatt for utstillere **frem til 30.mars, oppgi Norsk shibaklubb** ved bestilling. Utover dette kan hotellet ha ledige rom, og hytter uten innlagt vann.

Ring +47 61 27 40 00

Ellers ligger følgende campingplasser og hotell i nærheten av utstillingsområdet:

Hafjell Resort (2 rom og 2 leiligheter for hund) +47 61 27 50 00

Quality Hotell & Resort Hafjell (kun hotellrom) +47 61 27 77 77

Nermo hotell (Rom og leiligheter) +47 61 27 55 81

Blomberg Camping (hytter m vann/bad) +47 61 27 41 00

Ikke spurt om ledig kapasitet:

Rybakken hytter +47 970 93 730 **Skarsmoen gård:** +47 61 27 63 13

Mageli camping +47 61 27 63 22

LØRDAG KVELD: TRADISJONELL FELLES GRILLKVELD!

Vi burde vel egentlig vært på et postkort.... – fra Laila Nagel

REFERAT FRA STYREMØTE I NSK TIRSDAG 16. DESEMBER KL 20.30

Tilstede: Solvor, Terje, Inger Merete, Gro, Eirik, Lisbeth

Forfall: Lone, Torbjørn, Torstein, Tonje

Sak 101/08 Post/Info

Orientert om en eksklusjon, personen har ikke vår rase.

Sak 102/08 Økonomisk orientering

- a) Orientering fra kasserer. Ligger an til overskudd, og klubben har en god økonomi.
- b) Vi er utsolgt for frostede kopper, vi bestiller et nytt parti på 72.

Sak 103/08 Rasekompendium

Det er kommet nytt stoff(bilder og grafikk) fra Japan, og dette må tas inn i kompendiet. Deretter skal det korrekturleses og språkvaskes. Forventer at kompendiet kommer i januar.

Sak 105/08 Møteplan 2009

Neste møte mandag 26/1 kl 20.00. Vi satser på å holde møter mandager kl 20.00

Sak 106/08 Eventuelt

Ingrid og Bjørn går ut av sponsergruppen. Torbjørn ønsker å gå inn dersom vi finner en person til i lokalmiljøet som kan jobbe med han og utgjøre sponsergruppen sammen Per og Kari Pedersen

REFERAT FRA STYREMØTE I NSK MANDAG 26. JANUAR 2009 KL 20.00

Tilstede: Solvor, Terje, Torstein, Gro, Torbjørn og Lisbeth

Forfall: Inger Merete, Eirik, Lone, Tonje

Sak 1/09 Post/Info

Ingen saker

Sak 2/09 Økonomisk orientering

Utsendt foreløpig regnskap for 2008, med cirka overskudd 15 000,- og første utkast til budsjett 2009.

Sak 3/09 Rasekompendium og dommerkonferanse

* Rasekompendiet er forsinket

* NKK orienterer om nye retningslinjer for bl.a. tilskudd for dommerkonferanser, og ønsker at raseklubber melder inn sine ønsker senest 31.januar 2009. Vi vil at alt materiale skal være ferdig før vi søker. Vår dommerkonferanse kan derfor ikke avholdes før i 2010.

Sak 4/09 Arbeidsbeskrivelse/instruks for sponsergruppen.

Solvor lager forslag til instruks. En del oppgaver og innspill ble diskutert.

Sak 5/09 Avlsråds kurs 09

*Veldig bra kurs som var verdt pengene. Kurset inneholdt mye fagstoff, og referatet vil bli presentert for medlemmene.

*Vi bør diskutere om vi skal ha avlsråd og i hvilken form. NKK anbefaler sterkt at klubber har et slikt organ.

*Vi bør oppfordre medlemmene til å delta på Oppdretterskolen

*NVH /Frode Lingaas jobber med en helseundersøkelse for web, så foreløpig legger vi vår egen helseundersøkelse på vente. Komiteen får beskjed om dette.

Sak 6/09 Spesialen 2009

* NKK har åpnet for shikoku på alle tre utstillingene.

* NAK og NAAK ønsker en felles nettpåmelding, som vi setter opp. Lisbeth ansvarlig.

* Vi ønsker 1/3 side fellesannonse i Hundesport med alle 3 klubber. NAAK har allerede sagt ja.

Sak 7/09 Møteplan 2009

Vi holder oss til mandager kl 20.00 23/2 – 23/3 - 27/4

I forkant av årsmøtet vil det bli hyppigere møter. Frister i forbindelse med årsmøtet:

Kunngjøring 20/3, Innsending av forslag 17/4, Innkalling 30/4. Valgkomiteen påminnes om den nye modellen slik at de kan starte sitt arbeid.

Sak 8/09 Eventuelt

Ingen saker

Referent

Lisbeth Høyem

NYTT FRA NKK:

Nye registreringsregler

I samsvar med den internasjonale hundeorganisasjonen FCIs regler for avl og oppdrett innfører NKK nå nye registreringsregler.

I valpekull født etter 1. juli 2009 skal alle valper registreres samt at hele kullet skal registreres samtidig.

Dette gjøres for å få bedre kontroll med hundenes helse.

REFERAT FRA STYREMØTE I NSK MANDAG 23. FEBRUAR 2009 KL 20.00

Tilstede: Solvor, Gro, Torstein, Terje, Torbjørn, Lone og Lisbeth. Christen Lang under sak 9/09

Forfall: Inger Merete, Eirik, Tonje

Sak 9/09 Rasekompendium

Utkast er utsendt til styret, og Christen Lang deltok under denne saken. Noen figurer og bilder skal byttes ut. Endelig forslag fra komiteen skal foreligge 1. mars. Deretter skal utkastet ut på høring. Alle oppdrettere med kennelnavn, som er medlemmer i klubben, får utkastet tilsendt på mail og får 10 dager til å gi kommentarer på eget skjema. Vi håper å kunne godkjenne endelig versjon på neste møte, 23/3.

Sak 10/09 Post/Info

a) Mottak og godkjenning av styremøtereferater: Alle som er til stede skal bekrefte at de har lest referatene, uansett om man har kommentarer eller ikke, innen en uke.

b) Elektronisk påmelding/betaling i DogWeb-Arra ved arrangement av utstilling tilbys nå til alle arrangører, men vi velger å ikke bruke løsningen så lenge vi klarer å holde oversikt over påmeldte og innbetalinger selv. Vi synes også at dette er en unødvendig kostnad.

c) Hundesport etterlyser småsaker, råd og tips til Norgespotten og til Aktivitetskalenderen. Vi kan annonsere aktiviteter som treff/kurs, men da må arrangørene melde fra til Lisbeth i god tid. Vi kan også sende inn små historier og lignende for å kunne få frem shiba i Hundesport.

d) Info om Norges Varemesse i forbindelse med Norsk Vinnerutstilling, inkl klubbens salgsmesser.

e) Brev fra NKK om medlemsklubbenes lover. Våre lover er iht NKKs lovnorm og vi tar til etterretning at NKK kan endre sine lover på nytt og at det kan bli nødvendig med tilpasninger i våre lover.

Sak 11/09 Økonomi

Status er den samme som sist, altså har klubben godt med penger på konto for tiden. Til neste møte kommer justert budsjett.

Sak 12/09 Oppnevning av representanter til NKKs representantskap 25. april.

Vi har fått endelig medlemstall fra NKK, og oversikt over antall representanter fra de ulike klubbene

Etter fullmakt fra årsmøtet vil følgende 2 personer med vara representere NSK: Torstein Gleditsch og Terje Håheim, med vara Lisbeth Høyem. Vi forespør Laila Nagel om å være 2. vara.

Sak 13/09 Sponsorgruppen.

*Torbjørn og Eirik går inn som nye medlemmer, sammen med Per og Kari Pedersen. De avtaler selv hvem som skal ha varelager.

*Arbeidsbeskrivelse for gruppen ble vedtatt, og disse vil bli lagt ut på klubbens sider og i Shib-a-visa.

Sak 14/09 Japanspesialen 2009

*NAK vil også være med på annonse i Hundesport

*Gruppebestilt hytter ved Hunderfossen, frist 30.mars, info vil komme i Shib-a-visa og på nett. Terje leter etter andre alternativer som vi kan henvise til.

*Påmeldingsavgiften skal fortsatt være 250,-

*Det ble diskutert hvilke premier som skal være på Spesialen, og alle oppfordres til å se etter alternativer til neste møte.

Sak 15/09 Eventuelt

Ingen saker

Referent Lisbeth Høyem

Valper i full fart – fra Laila Nagel.

SPONSORGRUPPEN:

Terje Håheim	918 25 497	terje.haheim@bouvet.no
Kari Pedersen	970 02 849	karipedersen@msn.com
Per Pedersen	982 42 884	pepede3@online.no
Torbjørn Ellingsen	994 70 727	
Eirik Knudsen	408 63 442	eirik@shibatroll.com

ARBEIDSBESKRIVELSE FOR NSK'S SPONSORGRUPPE

Formål: Sponsorgruppens arbeid skal bidra til å øke NSKs inntekter.

1. Salg av klubbefekter

Oppgaver:

Oppbevare og sende ut bestilte klubbefekter og andre salgsvarer pr post.

Sponsorgruppens medlemmer avtaler selv hvem av dem som skal lagre og sende ut dette på bestilling.

2. Informasjonsstands/salgsmesser

Bakgrunn:

På Shibaspesialen skal det alltid være kiosk/salgstand. Styret vedtar om klubben skal delta på NKK Bjerke og/eller på NKK Lillestrøm, evt Hundemessen på Exporama.

Informasjon om rasen er sentralt under disse arrangementene, og i tillegg kommer salg av klubbefekter.

Oppgaver:

Sponsorgruppen skal oppbevare klubbens utstyr mellom arrangementene (telt, skilt, shibasiluetter, vaffeljern, bilder osv).

Sponsorgruppens hovedoppgave er å **organisere** arbeidet og det som må gjøres i forbindelse med salgsmesser. Det betyr ikke at de selv må reise og delta hver gang. Gruppen skal:

- finne fram til personer som vil jobbe på standen
- lage turnusliste som dekker den tiden standen skal vare. Det skal være minst en person på hver økt som kjenner rasen godt med tanke på informasjon til publikum. Det bør være to personer på stand samtidig, både fordi det kan bli stor pågang og fordi det er sosialt.
- sørge for at utstyr og salgsvarer blir fraktet til og fra stedet
- skaffe personer til å rigge opp og pynte standen
- skaffe personer til å rigge ned stands eller telt, og pakke utstyr og salgsvarer
- avtale kontanter/regnskap med kasserer

3. Shibakalender

Oppgaver:

- Seinest innen 1. september hvert år presentere en oversikt til styret med innhentede tilbud fra trykkeri, med format, størrelse, priser/antall
  - o Styret finner i samråd med sponsorgruppen fram til en person med kunnskap i billedbehandling og design som kan utforme kalenderen ut fra innsamlede bilder, og ha kontakt med trykkeriet
  - o Styret foretar formell forespørsel og avtale med vedkommende
- Sponsorgruppen står for salg av den ferdige kalenderen i samarbeid med kasserer

4. Nye salgsvarer

Oppgaver:

- Komme med idéer og forslag til nye klubbefekter og andre salgsvarer overfor styret.
- Innhente navn på aktuelle produksjonsfirma, og om mulig pris
  - o Styret finner i samråd med sponsorgruppen fram til person med relevant kunnskap til å designe eller utforme produktet.
  - o Styret foretar formell forespørsel og avtale med vedkommende
- Sponsorgruppen står for salg av de ferdige produktene

5. Sponsoravtaler/sponsormidler

Oppgaver:

- Arbeide for å skape allianser med næringsliv og relevante organisasjoner med mål om avtaler for å oppnå reklameinntekter og sponsormidler
  - o Styret avgjør hvilke av klubbens aktiviteter/arenaer og medier som kan benyttes til reklameplass for eventuelle sponsorer (f.eks. Shibaspesialen, utstillingskatalogen, de messer vi deltar på, Shib-A-Visa, nettsiden (spesielle artikler der) og lignende
  - o I forbindelse med hvilken arena det skal reklameres på, skal styret sette en verdi på denne arenaen. Noen reklameplasser er mer verdt enn andre.
- Samarbeide med utstillingskomitéen vedrørende sponsorer på Shibaspesialen og i utstillingskatalogen, og utveksle gamle og nye sponsorkontakter med denne.

BESTILLING AV KLUBBEFFEKTER!

Eirik Knudsen tar over ansvar for bestillinger og utsendinger.

Du treffer Eirik på mobil 40863442

e-post: eirik@shibatroll.com

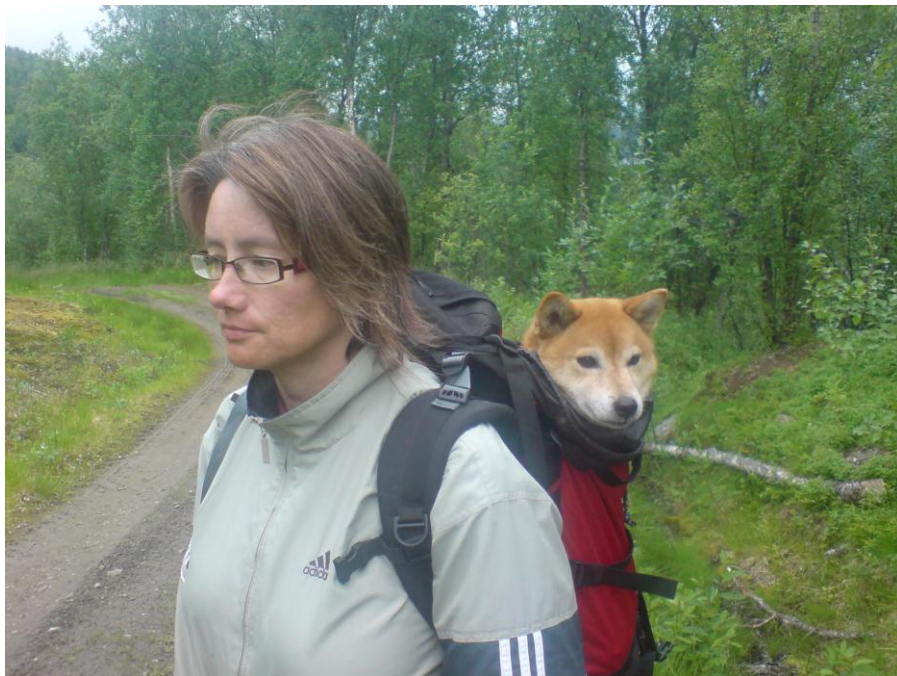
eller brev til Østre Hopsvegen 16, 5232 Paradis

For en full oversikt over klubbefektene,
gå inn på www.norskshibaklubb.net

Livet med SHIBA

av Siv Hansen

Hunden min, Knerten (Soldoggens Kyocera), har hatt lungebetennelse i sommer og følgelig har hun måttet unngå anstrengelser. Lengre turer var dermed utelukket så vi rusla bare rundt i nabolaget. Det frista med en langtur i skogen men jeg ville jo gjerne ha hunden med.

I boden min sto 60-literssekken min og jeg tenkte enn om hun kan sitte oppi der? Det bare måtte prøves! Noe måtte hun sitte på men hva? Jo jeg puttet pakker med tørkeruller og dopapir i bunnen og pledd oppå der og det i tillegg til Knerten sine 8.2 kg burde jeg makte å bære. Hunden var helt rolig da hun kom oppi sekken og jeg tok den på ryggen. Prøveturen over stuegolvet og kjøkkengolvet gikk superfint.

Det var bare å komme seg i turklærne og så dra. Hun fikk gå en stund løs men da det begynte å butte imot for henne ble hun puttet i sekken. Det ble en fin tur og en god miks av hvile og gange og hun så ut for å trives. For en tålmodig og snill hund.

NORSK KENNEL KLUBS AVLSRÅDSKURS 2009

Sørmarka kurs og konferansesenter 24. og 25. januar 2009

NSK representert ved leder Solvor Nærland og sekretær Lisbeth Høyem.

Kurset ble åpnet av Øystein Eikeseth, som viste til at dette var et lukket kurs for klubbenes styrer og avlsråd, dvs for personer med en *funksjon* knyttet til avl. NKK vil øke kompetansen hos *alle* medlemmer gjennom Oppdretterskolen, som skal arrangeres regionalt i to trinn.

Foredrag/innhold:

1. Norsk Kennel Klub – organisering og ansvarsfordeling for avl og raseutvikling
Sunnhetsutvalgets oppgaver og rutiner, ved Sunnhetsutvalgets leder, Eivind Mjærum
2. Agria Dog Breed Profiles – hvordan kan de brukes av norske raseklubber?
ved Christian Geelmuyden
3. Kvalitetssikring i hundeavlen – hva gjør NKK?
NKK og registreringsrestriksjoner – hvor står NKK i Europa? ved Astrid Indrebø
4. Grunnleggende genetikkk – nedarving, ved veterinærkonsulent i NKK,
Kristin Wear Prestrud
5. DNA-tester: hvordan kan de brukes i avlsarbeidet?
Hvordan få sentral registrering av resultater i DogWeb, ved Astrid Indrebø
6. Rasestandard – hvem bestemmer? Sunnhet i rasestandarden,
ved Standardkomiteens leder, Wenche Eikeseth
7. Screening, resultater, indeks og kvalitetskontroll, ved Astrid Indrebø
8. Kartlegging og helseundersøkelser ved Astrid Indrebø
9. Avlsmetoder
Slektskap – innavlsberegning og DogWeb
Utavl – linjeavl – innavl: ønsker, muligheter og risikoer, ved Astrid Indrebø
10. Retningslinjer for sunn hundeavl
NKKs avlsstrategi og etiske grunnregler, ved Astrid Indrebø
11. Arbeid i avlsråd – politikk og virkemidler, ved Øystein Eikeseth

*1. Norsk Kennel Klub – organisering og ansvarsfordeling for avl og raseutvikling
Sunnhetsutvalgets oppgaver og rutiner, ved Sunnhetsutvalgets leder, Eivind Mjærum*

NKKs Sunnhetsutvalg består av betydelig veterinærfaglig kompetanse og oppdretterkompetanse. Utvalget er et rådgivende og konsultativt organ.

Eivind Mjærum la vekt på etikken i avl, der helse alltid skal ligge i bunn. Han hevdet at Norden her var på topp. I stedet for regler som innebærer forbud og restriksjoner, har NKK alltid satset på åpenhet for å unngå at ting skjules.

Totalhelse innebærer:

- hunder som føder lett
- hunder som lever lenge
- hunder med akseptert atferd

Dette er kriterier som er vanskelige å kartlegge. Helse er mye mer enn det vi har tall på gjennom screening-tester.

I Norden skal vi avle på "hele" hunder", ikke på begrensende faktorer eller enkeltfunksjoner.

NKKs mål: "Norsk hundeavl skal være kunnskapsbasert heller enn regelstyrt".

For å oppnå dette, er det viktig å bygge kompetanse blant oppdretterne. Alle klubber bør oppfordre sine medlemmer til bruk av NKKs kurs.

*2. Agria Dog Breed Profiles – hvordan kan de brukes av norske raseklubber?
ved Christian Geelmuyden*

Bakgrunn: svenske Agria sitter på verdens største hundehelsedatabase, med 200 000 svenske hunder årlig.

Agria Dog Breed Profiles er kartlegging i Sverige fra perioden 1995-2002 lagt inn på CD-plate. CDen har opplysninger som:

- levetid, dødsårsak, dødsrisiko
- hvilke skader og sykdommer som rammer hunder
- om 80 raser
- inneholder hunder av alle raser og blandingshunder enkeltvis

Hvorfor denne kartleggingen:

- kunnskap
- realistiske forventninger
- kunnskap til veterinærer
- klinisk helsestatus
- bedre beslutningsgrunnlag for raseklubber

Oppdrettere har tendens til å feste seg ved screeningsdiagnoser som HD og PRA framfor oppkast, diaré og kløe, som er mer framtreddende i materialet.

Rasene sammenlignes på like vilkår. Materialet sier mye om faktisk risiko i hver enkelt rase.

Svakheter ved denne kartleggingen kan være at tallene begynner å bli gamle (fram til 2002), og det kan være ulikheter mellom Norge og Sverige. F.eks. har Norge mer fødselskomplikasjoner/keisersnitt enn Sverige, mens Sverige har mer av livmorbetennelse enn Norge.

3. Kvalitetssikring i hundeavl – hva gjør NKK?

NKK og registreringsrestriksjoner – hvor står NKK i Europa? ved Astrid Indrebø

I NKKs formålsparagraf, paragraf 2, punkt c står det:

”Bidra til å fremme utviklingen av de enkelte hunderaser, av fysisk og psykisk sunne hunder, typeriktige, funksjonelle og sosialt vel tilpassede hunder”.

Detaljstyringen er overlatt til raseklubbene, men innholdet i denne paragrafen skal ligge i bunn.

Målet i hundeavl er sunne og funksjonelle hunder som kan leve et langt og kvalitetsmessig godt liv.

For å nå målet, kan en kennelklubb velge mellom to veier:

- regler og restriksjoner
- frihet under ansvar

SKK har valgt registreringsrestriksjoner

DKK har et økende antall registreringsrestriksjoner

Nederland har restriksjoner mot matadoravl

NKK har valgt en annen vei – frihet og ansvar med kompetanseheving. NKK tror på større grad av åpenhet ved opplæring, samarbeid, respekt. Det skal ikke være flaut å ha oppdrettet en syk hund. Men det er flaut og feigt å ikke si det. Det hjelper ikke med to friske foreldre hvis de bærer noe som fører til syke avkom. Åpenhet er så viktig for å få avdekket slike ting.

Popular sire syndrom (matadoravl) er en alvorlig trussel mot raseavl.

Også i NKK finnes det noen registreringsrestriksjoner:

- krav om kjent HD-status i ca 60 raser
- mulighet for krav om kjent AD-status fra 1.01.05
- avlssperre på avkom etter hunder med sterk HD
- CL (DNA-test) hos engelsk setter
- klubber kan søke om avlssperre på hunder med feil farge
- brudd på NKKs etiske grunnregler

Hva gjør NKK i stedet for å utvide registreringsrestriksjonene

- fagfolk: har ansatt to veterinærer
- informasjon og forskning om helse, atferd, genetikk
- nært samarbeid med Norges veterinærhøgskole

- hundeklubber/avlslråd (samarbeide med avlslråd, oppdretterkurs)
- utdanne avlslråd, oppdrettere og hundeeiere
- veilede oppdrettere
- veilede i avlsspørsmål
- sentrale seminarer
- regionale kurs (kynologikurs, hund og helse, oppdretteråret -93, hund og adferd)
- Oppdretterskolen
  - kurs 1. genetikk og avl
  - kurs 2. oppdrett
- Forskingsforum Hund
- Bøker og seminarhefter

NKK forholder seg til:

- Lov om dyrevelferd, § 25 Avl
- Europarådet 1995
- Nordisk Kennel Union (div. komiteer og grupper)
- FCI, med div. komiteer
  - Breeding Commission (der Astrid Indrebø nå er president)
  - HD/AA Working Groups

Nesa mi blir kald! – fra Laila Nagel

4. Grunnleggende genetik – nedarving, ved veterinærkonsulent i NKK, Kristin Wear Prestrud

Cellekjerner og arvestoff

- DNA – arvestoff
- Genene, arveanleggende, er plassert på kromosompar som befinner seg i cellekjernen
- Cellekjerner inneholder arvestoff, kromosomer
- Forskjellige arter har forskjellige kromosomtall (hund har 78 kromosomer, katt har 38, mennesket har 46)
- Kromosomer er ordnet i par
- 2 av kromosomene er kjønnkromosomer, x og y
- Resten av kromosomene kalles autosomer

DNA:

DNA-tråden er bygd opp i dobbel tråd, og består av 4 ulike baser:

- Adenin
- Thymin
- Guanin
- Cytosin

De to første er alltid sammen, og de to siste er alltid sammen.

De to kjønnkromosom-typene, x og y, har ulik størrelse. Y-kromosomet er mye mindre enn x-kromosomet. Hunnen har to x-kromosom i alle sine kroppsceller (XX). Ved reduksjonsdeling vil derfor alle eggcellene få et X-kromosom. Hannene har et Y-kromosom og et X-kromosom (YX). En sædcelle har derfor enten et X-kromosom eller et Y-kromosom.

DNA-tråden kopierer seg selv. Resultatet er to like tråder.
Et kromosom er to identiske DNA-tråder som henger sammen.

Locus = stedet på kromosomet hvor et gen sitter

Allel = gen

Homologe kromosomer

- de to kromosomene i et kromosompar
- gener for de samme egenskapene

Det kan aldri sitte mer enn et allel på et locus på et kromosom hos et individ.
Et locus er aldri tomt.

Celledeling (mitose):

- Kroppscellene har vanlig celledeling, der hver ny celle har likt innhold

Reduksjonsdeling (meiose):

- Kjønnscellene har reduksjonsdeling med halvparten av kjønnscellene i hver celle
- Reduksjonsceller i kjønnsceller = et kromosom fra hvert kromosompar

Homozygot = like alleler i tilsvarende locus på begge kromosomene i et kromosompar

Heterozygot = ulike alleler i tilsvarende locus på de to kromosomene i et kromosompar (f.eks. for fargen brun på det ene og svart på det andre)

Dominant gen:

- Dominerer over og overskygger effekten av alternative alleler i tilsvarende locus på det andre kromosomet
- Effekten av dominant gen kan sees hos både hetero- og homozygote individer

Recessivt gen:

- Vikende allel
- Effekten av genet kan bare sees hos homozygote individer

Krysnings skjema

Oversikt over mulige allelkombinasjoner hos to svarte som bærer brunt:
Sort heterozygot (Bb) + brun (bb)

far	B	b
mor		
B	BB	Bb
b	Bb	bb

Dvs forventning: $\frac{3}{4}$ sorte valper og $\frac{1}{4}$ brune

Mutasjon

- er en spontan forandring av arvestoffet.
- skyldes en feil i basene som kan forandre hele egenskapene.
- er årsak til at nye varianter oppstår.

Koblede gener

- gener som er lokalisert på samme kromosom
- egenskaper kan "følge" hverandre
- viktig når det er snakk om DNA-tester
- **Markørtest:** lokaliserer et gen som *opptrer sammen med* det genet man er ute etter

Overkryssing

- like deler av kromosomene skifter plass under celledelingen
- derfor er det sikrest å finne selve genet, ikke bare et gen som er i nærheten av det

Kvalitativ nedarving

- er når det er enten – eller
- f.eks. enten svart eller brun (ikke begge deler)

Kvantitativ nedarving

- egenskaper som kan måles, veies, avleses
- kan angis på kontinuerlig skala, eks høyde og grader av HD

Kontinuerlig skala

- f.eks høyde, grad HD

Genotype

- angir individets genetiske sammensetning, dvs hvilke gener som opptar plassen i de forskjellige loci på kromosomene
- eks: Bb = heterozygot (sort hund som bærer av brunt, rød hund kan gi hvitt selv om det ikke er synlig)

Fenotype

- Effekten av de forskjellige genene
- Det vi kan se (vi kan ikke se at hunden bærer brunt hvis den er sort)
- Slik hunden ser ut

Letalt gen

- dødelig gen, så skadelig at individet ikke vil overleve
- oftest er det bare dødelig når det kommer i dobbel dose
- eks: homozygot (dobbelt dose) for "nakengenet" og homozygot for merle

Kjønnsbundet nedarving

- når et gen har sitt locus på kjønnskromosomet

Kjønnskromosomene

- X- og Y-kromosomer
- Hunnkjønn = XX
- Hannkjønn = XY
- En del gener er lokalisert på X-kromosomet
- Svært få gener er lokalisert på Y-kromosomet, som er svært lite

Recessive trekk:

- Hanner trenger bare én kopi for å bli affisert, mens hunner trenger to
- Eks blødersykdom hos schæferhund, som bare opptre hos hannhunder (fordi tisper har to X-kromosom, mens hanner bare har et)
- Det friske Y-kromosomet oppveier ikke effekten av det syke X-kromosomet
- Tispen kan være bærer. Men siden hun har to X-kromosom, blir hun ikke selv syk.
- Ved parring av hannhund med blødersykdom og frisk tispe, kan vi få frisk tisperalp, bærer tisperalp, normal hannhund, bløder hannhund
- Hannhundene som blir syke, får sykdommen fra mor, aldri fra far
- X-bundet PRA hos polarhunder nedarves på samme måte

Dominant nedarving:

- Dominant egenskap (f.eks. nakenhet), dvs at et gen er nok
- Recessiv egenskap må komme fra begge sider

5. DNA-tester: hvordan kan de brukes i avlsarbeidet?

Hvordan få sentral registrering av resultater i DogWeb, ved Astrid Indrebø

DNA-tester kan gi svar på om en hund er fri, bærer eller affisert av en bestemt arvelig sykdom.

Det er ikke nødvendigvis slik at det er samme genet som forårsaker samme sykdom hos to forskjellige raser, eller hos samme rase i to ulike land. Dette fordi sykdommene kan ha oppstått etter mutasjoner. Genet for samme sykdom kan også sitte på ulike loci hos ulike raser. Derfor kan ikke en genetest automatisk brukes for alle raser for samme sykdom.

Hvilke DNA-resultater registreres i dag sentralt i NKK?

- CL (ceroid lipotuscinose, fører til "idioti") hos engelsk setter
- prcd-PRA hos en rekke raser
- CLAD-PRA hos engelsk setter (irsk setter?)
- Fucosidose hos engelsk springer

Listen kommer til å bli lengre, men:

- Det aktuelle laboratoriet må være villig til å inngå avtale med NKK
- Foreløpig har NKK avtale med en del laboratorier. Men godtar ikke avtale om testing dersom ikke bestemte krav ivaretas
- Hverken NKK eller SKK godkjenner resultater fra tyske Laboklin fordi de ikke skriver hundens reg.nr og stamtavlenavn osv
- Det er raseklubben, ikke avlsråd eller oppdretter, som skal søke om sentral registrering
- I utgangspunktet registreres ikke resultater tatt før inngått avtale med NKK. Men det kan gjøres unntak.

Hvilke forutsetninger bør være tilstede for at en raseklubb skal anbefale DNA-testing?

- Sykdom: Det bør bare testes fordi det finnes et problem, ikke fordi det finnes en test
- At man kan hindre at det blir født syke individer og redusere forekomst av sykdommen i rasen
- Egenskaper: F.eks. pelsfarge (kan i noen raser være aktuelt for å hindre at det avles hunder med diskvalifiserende farge)

For å kvalitetssikre slike tester, må man ta ut et skjema fra DogWeb/Min Side etter samme modell som skjema for f.eks. HD i dag.

Mål med DNA-testing er:

- Funksjonelt friske hunder
- Rasetypiske detaljer

NKK vil aldri innføre krav om at kun hunder som er testet fri for en autosomal recessiv sykdom kan brukes i avl!

I NKKs avlsstrategi, pkt 4,8 heter det:

"Resultater fra DNA-tester for arvelige sykdommer skal brukes for å unngå å avle syke hunder, ikke nødvendigvis for å utrydde sykdommen. Ved autosomal recessiv nedarvig kan en bærer kun brukes dersom den pares med en hund som er fri for det sykdomsfremkallende genet".

NKK *kan* komme til å innføre restriksjoner ved alvorlig sykdom med autosomal nedarving.

Hva er poenget med å teste en hund hvis man ikke tar hensyn til resultatet?

- Hvis du bruker en hund som er testet som bærer, skal den brukes mot en som er fri.
- Hvis det testes mange hunder med en sykdom i en rase, bør klubben søke om sentral registrering av resultatene i NKK

Kan vi stole på DNA-testene?

- Arvegangen må være kjent
- Testen må kunne påvise selve genet (ikke nok med en markørtest)
- Det må være reelt tilgjengelig en test for sykdommen (dvs *vitenskapelig publisering* av funn av et gen, før man kan stole på laboratoriet)

NKKs råd til raseklubbene:

- Ikke test flere hunder før det foreligger vitenskapelig publisering om påvisning av genet
- Skaff oversikt over hunder som har hatt sykdommen.
- Disse bør ikke brukes i avl.

Jeg måtte bare gni meg litt her.... – fra Laila Nagel

6. Rasestandard – hvem bestemmer? Sunnhet i rasestandarden, ved Standardkomiteens leder, Wenche Eikeseth

En standard er rasebeskrivelse av en gitt rase

Standarden inneholder:

- helhetsinntrykk
- egenskaper/temperament
- karaktertrekk
- kroppsproporsjoner
- vinkler
- hårlag og farge
- størrelse (cirka)

Standardene er omtrentlige.

For å forstå standardene må man vite:

- rasehistorikken
- rasens opprinnelige funksjon
- kunnskap om anatomi
- terminologi

Mange raser er egentlig raser med lik funksjon, og de er så like at de bare er "varianter":

- små rottehunder (oftest hvite med flekker)
- hvite vokterhunder

Hvem skrev de opprinnelige standardene?

- raseentusiaster
  - oppdrettere
- men ikke alle hadde like gode anatomikunnskaper

De første standardene:

- tilfeldige beskrivelser
- avhengig av eksteriør eller funksjon, av og til av begge deler
- en del raser så helt anderledes ut før...
- de hadde få eksakte opplysninger, så det var rom for tolkning

Moderasjon er viktig, se på raser som skiller mellom showdogs og working dogs

Hva brukes standarden til:

- befeste typen
- angi rasens særtrekk
- antyde temperament og uttrykk
- omtrentlig beskrivelse
- liste opp hva man *ikke* ønsker hos rasen
- listen over diskvalifiserende feil må ikke bli for lang!!

Typen avgjør konstruksjonen:

- riktig konstruksjon til den funksjonen rasen er tiltenkt
- konstruksjon har med anatomi å gjøre
- riktig konstruksjon gir sunnere hunder
- riktig konstruksjon fører til mindre slitasje

Hvem bruker standardene?

1. dommeren
2. dommeren
3. dommeren
4. ?
5. oppdretteren
6. utstilleren kanskje?

Hvorfor trenger vi standardene?

- For å *bibeholde* rasene
- *Ikke foredle* eller forandre
- Men *forbedre* og kanskje *tilpasse* mer til dagens samfunn

Hvordan leser vi standardene?

- *Alltid* ha riktig funksjon og korrekt atferd som hovedmål
- Bruke den terminologi som finnes i dommerkompendiene
- Kunnskap i anatomi
- Kunnskap om raseutvikling
- Sunn fornuft!

Sunnheten i standardene

- Mange standarder har vært gjenstand for kritikk – ikke forenlig med god helse
1. Fjerne karaktertrekk som skaper problemer for hundene
  2. Velge hunder også på grunn av atferd og tilpasning
  3. Skolering av dommere, avlsråd og oppdrettere
  4. Gjøre obs på det som skaper problem for hunden

Standardene, og dommerne, må legge størst vekt på funksjon.

- karakteristika må ikke gå på bekostning av sunnhet
- dommeren skal ikke sette foredling framfor funksjon

Norske standarder

- Aggressivitet godtas *ikke* (overfor mennesker *aldri*, overfor andre hunder kommer an på rasen)
- Alle norskoversatte standarder etter 1999 sier at "Hunder som viser tegn på aggresjon og/eller fysiske defekter som påvirker helsen, godtas ikke" FCI betrakter en hund som er reservert overfor fremmede som overlegen/distansert.
- Aggressive hunder skal diskvalifiseres
- Ekstreme særtrekk *må* ikke gå ut over hundens sunnhet
- Standardene skal forstås slik at rasen skal være funksjonell og sunn

Hvem bestemmer standardene?

- Alle raser har et opprinnelsesland
- Hjemlandet fastsetter rasebeskrivelsen (standarden)
- FCI distribuerer disse til medlemslandene
- Standardene ligger ute på hjemmesidene til FCI og NKK

NKKs standardkomité

- Oversetter standardene til norsk
- Kontakter raseklubbene før standarden ferdigstilles
- Alle kontakter angående standarder går via raseklubb – og ikke enkeltpersoner
- Standardkomitéen fastsetter rasenavn, de fleste er "gamle" navn. Navn kan fornorskes dersom de ikke kan uttales på norsk, eks. noen østeuropeiske

Hva sier standarden, og hvordan oppfattes denne av

- dommere?
- oppdrettere?
- utstillere?
- veterinærer?

Alle raser har en spesiell funksjon som det må tas hensyn til når det gjelder

- eksteriør
- lydighet
- agility
- prøvevirksomhet

Uansett konkurransegren må det tas hensyn til rasens opprinnelige funksjon.

Vi vil ha:

- sunde hunder
- glade hunder
- funksjonelle hunder. Riktig anatomi gir bedre utholdenhet og mindre slitasje.
- pene hunder

Men – alle hunder kunne vært bedre, også din hund.

Kunnskap gir sunnere og bedre hunder.

Vær åpen og ærlig – spesielt overfor deg selv!

7. Screening, resultater, indeks og kvalitetskontroll, ved Astrid Indrebø

Målet i all hundeavl skal være funksjonelt friske hunder med rasetypisk konstruksjon og mentalitet, og som kan leve et langt og lykkelig liv.

Hva er en frisk hund?

Et screening program er en anbefaling om å undersøke mange hunder i en rase uavhengig av kliniske symptomer.

En screeningdiagnose kan ha klinisk betydning, men i de fleste tilfeller har den ikke det.

Særlig har overforkusering på bekjempelse av HD hatt negativ innflytelse på hunders generelle helse. Helse er så mye mer enn HD.

Fri for HD betyr heller ikke det samme som at hunden er frisk!

- Se på hunden som helhet
- HD-diagnose er bare en liten del av helheten
- HD-resultatet sier noe om hundens feno-type
- Siden HD er en kombinasjon av arv og miljø (der arvbarheten varierer mellom 10 og 60 % avhengig av rase), sier ikke HD-resultatet nødvendigvis sannheten om genotypen

HD-diagnose må ikke tillegges overdrevent stor vekt. Fri for HD skal aldri være en unnskyldning for å bruke en dårlig hund i avl!

Statistikken skal være et verktøy, ikke et mål i seg selv.
Seleksjon – kombinasjon er minst like viktig.

- Er det nok at avlshunden selv er HD-fri?
- Kombinasjonen av avlshundene er viktig
- Det er store variasjoner
- En hund med HD kan gi bedre HD-resultat hos avkom enn HD-frie hunder

Indeksbasert avl

- Nå er 32 raser med i HD-indeksen på DogWeb.
- Indeksen tar ikke bare hensyn til hundens egne resultater, men også til resultatene til foreldre, søsken, halvsøsken og evt avkom.
- Dette sier langt mer om hundens genetiske disposisjon for en sykdom enn hundens status alene. Indeks sier noe om hvordan hunden står genetisk ift. rasens gjennomsnitt
- Hvis man bruker indeks for kombinasjonen, åpner det for at flere hunder kan gå i avl.

Fortsatt er det likevel helt avgjørende å se på hundens helhet når vi velger avlsdyr – ikke bare ser på indeksen!

Arvbarheten varierer

- mellom raser
- mellom ulike populasjoner av samme rase i forskjellige land

Seleksjon er effektiv bare i den grad forskjellen mellom individene er genetisk betinget!

DNA-testing for HD i framtida?

- Kanskje er det enkelte gener som betyr mye mer enn andre gener for HD (et slags dominerende gen(faktor))
- Det er muligens funnet en markør for et HD-gen i Tyskland

Hva skal til for at NKK skal foreta sentral registrering av sykdom?

- Kartlegging: Hvor stort er problemet
  - for rasen
  - for hunden
  - for eieren
- Sikker diagnostisering
- Faste diagnosekriterier

- Tilgjengelighet av faglig kompetanse for å stille diagnoser

8. Kartlegging og helseundersøkelser ved Astrid Indrebø

"For å vite hva vi vil, må vi vite hva vi har"

Kartlegging er grunnlaget for avlspolitikk

- må i første omgang foregå i regi av raseklubben

Drøm:

Et nasjonalt sykdomsregister basert på veterinære diagnoser linket til hundens identifikasjon

Vi må unngå kombinasjon av hunder fra familier med forekomst av de samme sykdommer. Unngår vi det, får vi redusert risiko for syke hunder.

Hvordan kartlegge:

- Oppfordre til å innrapportere kjente diagnoser til klubbens avlsråd
- Spørreundersøkelse (benytte et gjennomarbeidet skjema)
- Hunden må kunne identifiseres gjennom sitt reg.nr.
- Skal være lett å fylle ut skjemaet
- Skjemaet skal gi svar på det man ønsker å få vite

Hvem skal svare:

- Tilfeldig utvalg?
- Alle som vil?
- Eiere av hunder født de siste 10 år? 20 år?

Frode Lingaas/Norges Veterinærhøgskole har begynt arbeidet med et universalt webbasert system for helseundersøkelser. Dette er bygget opp av moduler, og kan tilpasses ulike raser. Dette skjer i samarbeid med NKK. NVH vil stå som medansvarlig for undersøkelsen, og vil også få opplysningene.

Data fra forsikringsselskapet Gjensidige fra perioden 2000-2001:

- Gjensidige har like mange utbetalinger på *hudproblemer* som på alle skjelettsykdommene tilsammen
- Hud dominerer mye mer enn hofter i forsikringsaker

9. Avlsmetoder

Slektskap – innavlsberegning og DogWeb

Utavl – linjeavl – innavl: ønsker, muligheter og risikoer, ved Astrid Indrebø

Inndelingsgrunnlaget er basert på den innvirkningen avlsmetoder har på graden av homozygoti (like grupper).

Reinavl = parring innen samme rase

Utavl = parring mellom to individer som er mindre i slekt med hverandre enn gjennomsnittet i rasen.

Innavl = det motsatte, dvs parring mellom to individer som er mer i slekt med hverandre enn gjennomsnittet i rasen. Begrepet innavl brukes om parring mellom nære slektninger.

Linjeavl = parring av dyr på en slik måte at avkommet blir sterkt beslektet med en bestemt fremragende ane.

Innavlsdepresjon = fare ved innavl

Heterosis-effekt oppnås når totalt ubeslektede parres, det motsatte av innavl.

Slektskap angir hvor stor del av genmassen som har samme opprinnelse:

- Et individ er alltid 50 % i slekt med hver av sine foreldre
- Et individ er i gjennomsnitt ca 25 % i slekt med hver av sine besteforeldre
- Et individ er i gjennomsnitt ca 50 % i slekt med hver av sine søsken (på enkeltgener kan de være "ubeslektede")

Parres en hund med en slektning, får man slik grad av gjennomsnitlig slektskap:

Foreldre	25 %
Søsken	25 %
Halvsøsken	12,5 %
Besteforeldre	12,5 %
Tanter/onkler	12,5 %
Søskenbarn	6,25 %

Innavlsgrad = graden av homozygoti

Økt innavlsgrad øker graden av forutsigbarhet

Resultat:

- redusert genetisk variasjon
- dobling av letalgen (dødelig gen)
- dobling av defektgen
- redusert immunforsvar
- noe blir veldig bra, men alt det andre blir dårlig (dermed også dårlig immunforsvar)

Unngå matadoravl selv om det er utavl!

- Ingen hund er fri for defektgen
- Stor risiko for innavl i neste generasjon!
- Redusert genetisk variasjon
-

Avlen må planlegges flere generasjoner fram, ikke bare her-og-nå!

En god avlshund gir bedre avkom enn gjennomsnittet i rasen.

Litt om innavlsgraden i DogWeb:

- Se artikkelen "Om innavlsberegning på DogWeb" på www.nkk.no
- NKK gir ikke en hund et nytt reg.nr. når den flytter til Norge. Mange andre lands kennelklubber gjør dette.

- Innvalsberegning gjøres på bakgrunn av reg.nr.
- Må bruke hodet – og sjekke om det finnes hunder i avlshundens stamtavle som er der med forskjellige reg.nr (fordi den har flyttet fra land til land). I såfall blir den reelle innvalsgarden høyere enn det som kommer fram.

Hva er akseptert innvalsgard?

Hva er det maksimale vi bør kunne godta av innvalsgard i en 5-generasjoners stamtavle *forutsatt* en framtreddende sunnhet og utmerkede rasetyperiske egenskaper:

- I enkelte, sjeldne tilfeller kan en innvalsgard på 12,5 % være akseptabelt. Dette avhenger også av individene, ikke bare av tall
- I de langt, langt fleste tilfellene må innvalsgarden være langt lavere.

Går vi langt nok tilbake, er alle i slekt (gjelder også mennesker).

Beregning av innvalsgard

Kan fetter og kusine være tettere i slekt enn halvsøsken? JA! Det kommer an på det som ligger bak.

Eksempel far x datter-parring:

A	B	X	G H
		Y	I J
	C	B	X Y
		D	E F

Samme bokstav (hund) skal aldri stå mer enn én gang (se side 86 i boka "Genetikk, avl og oppdrett").

Helsøsken-parring vil alltid være forbundet med meget stor risiko for problemer, og frarådes på det sterkeste!

Grunnen til at linjeavl/innavl i blant brukes til tross for at det kan gi problemer er:

- det gir økt forutsigbarhet
- velegnet til å befeste eksteriøre trekk
- viktig for rasedannelsen

Ved linjeavl bør man legge størst vekt på de negative egenskapene, og foreta seleksjon ut fra det. Man skal vite hva man har, og vite når man skal stoppe.

Et absolutt krav til avlshundene ved linjeavl er at de har *meget* god sunnhet, god psykisk helse og god fertilitet.

Negative sider/risikoer ved innavl:

- økt sykdomsforekomst (dobling av defektgener)
- nedsatt immunforsvar (økt homozygoti)
- små individer
- små kull, bl.a. på grunn av dobling av defektgener

- mentalitetsproblemer
- redusert intellektuell kapasitet ("ikke særlig glupe i hodet")

Positive sider ved innavl:

- Kan bli god i noe på grunn av økt homozygoti (men dårlig i alt annet!)
- Dobling av positive gener (økt sunnhet ved dobling av sunne gener)
- Bedre eksteriør på grunn av dobling av gode gener
- Bedre bruksegenskaper

Hvem skal vi egentlig selge slike innavlede/linjeavlede valper til???

Vi koser oss ute i snøen – fra Laila Nagel

10. Retningslinjer for sunn hundeavl

NKKs avlsstrategi og etiske grunnregler, ved Astrid Indrebø

NKKs visjon for avlsarbeid har med helhet, ikke detaljer, å gjøre.

I 25 år har det vært slik at "Er hoftene bra, er allting godt", og dermed har hunden vært avlsklarert.

Helse er så mye mer enn HD!

At hunden er fri for HD, er ikke det samme som at den er frisk.

Vi skal fortsette å bry oss om HD, men bare som en liten del av helheten.

Å være fri for HD må aldri brukes som en begrunnelse for hvorfor en hund skal brukes i avl.

Målet er *funksjonell helse*.

- Ingen hund er fri for defekter hvis vi leter.
- Genetisk friske hunder er et urealistisk mål
- En hunds gensammensetning er et resultat av foreldrenes gener
- Blandingshunder gjennomgår ikke screening på f.eks. HD – de røntges bar hvis de halter

Arvelige sykdommer hos hund:

- Mer enn 370 arvelige sykdommer er kjent hos hund. Arvegangen er kjent for mindre enn 200 av disse
- Det er tilgjengelig svært få sykdommer for screening
- Det finnes mange smertefulle sykdommer
- Om tilgjengelig screening skal brukes, betyr det at vi legger vekt på noe framfor noe annet.
- Vi må vite hva vi gjør/velger, så vi ikke kommer galt ut.

For strenge restriksjoner i avlsprogram vil

- utelukke mange hunder
- redusere rasepopulasjonen
- redusere genetisk mangfold
- føre til syke hunder

Avlsreglene skal ikke utelukke mer enn 50 % av individene i en rase.

Hvis det er for strenge krav til avl i en rase, blir det for få tilgjengelige hunder. Det oppfordrer til matadoravl!

Matadoravl

- Ingen hund bør ha flere avkom enn tilsvarende 5 % av antall registrerte avkom i en 5-års periode
- Spre valpene etter en hund over tid! Ta heller frem sæden igjen etter noen år.
- Ved å spre bruken av en hund over tid, fører den ikke til så mange tette slektninger
- Hvis for mange tisper pares med samme hannhund, vil genpoolen domineres av hans gener og gi tap i genetisk variasjon for alltid.
- I første generasjon trenger det ikke bety noe
- Men i neste generasjon blir det problemer

Sterk seleksjon fører til redusert genetisk mangfold.

Man bør også se på hva som er rasepopulasjonen: Er det bare hundene som finnes i Norge? Norden? Nord-Europa?

En diagnose betyr ikke at hunden er syk! Men diagnosen kan brukes til kartlegging.

Sentrale punkter i NKKs avlsstrategi

Bare funksjonelt friske hunder skal brukes i avl.

En hund med kronisk kløe skal uansett ikke brukes i avl, selv om man ikke kan screene for det!!!

Hvis nære slektninger av en hund med en kjent/antatt arvelig sykdom brukes i avl, bør den parres med en hund som kommer fra en familie med lav eller ingen forekomst av tilsvarende sykdom.

Hunder med kroniske lidelser skal aldri brukes i avl, med mindre man *helt sikkert* vet at arv ikke spiller noen rolle for tilstanden, og at tilstanden ikke påvirker hundens evne til å bære fram et valpekull.

Eks hypothyreose:

- scanning av friske hunder er lite vellykket
- når klinisk sykdom forekommer, sendes veterinærattest til oppdretter og raseklubb

Et avlprogram skal ikke utelukke mer enn 50 % av rasen. Avlsdyrene skal velges fra den beste halvdel av rasepopulasjonen.

Populasjonsstørrelsen:

- Fordeling mellom hunndyr og hanndyr, ideelt sett bør antall avlsdyr være minst 30 tisper og 30 hannhunder.
- Antall avlsdyr fra generasjon til generasjon bør være så konstant som mulig (prosentvis?)
- Poenget er å spre avl på så mange individer som mulig.
- Men alle skal ikke ha like mange avkom
- Bør ikke utelukke mer enn 50 % av rasen fra avl (passe på å utelukke den dårligste delen, ikke den beste)

Av norskregistrerte hunder blir 13,2 % brukt i avl. Er dette de beste hundene? I Sverige brukes bare 10 % i avl.

1. Jo flere diagnoser – jo mer har vi å ta hensyn til
2. Avlsreglene tilsammen må ikke utelukke mer enn 50 % av individene
3. For å bevare og fortrinnsvis øke det genetiske mangfoldet, bør matadoravl utelukkes
4. En tisper som ikke har evne til å føde naturlig, bør utelukkes fra videre avl – uansett rase. Timebestilt keisersnitt skal ikke skje.
5. En tisper som ikke har evne til å ta seg av sine nyfødte valper (på grunn av mentale forstyrrelser eller manglende melkeproduksjon) bør utelukkes fra avl
6. Hunder med en mentalitet som er utypisk for rasen, aggressive hunder, skal ikke brukes i avl.

Viktig å kjenne hundens bruksmessige bakgrunn og lynne: vakthund, jakthund, trekkhund.

At hunder i blant kan sloss, trenger ikke å være et gemyttproblem.

- Uprovosert aggresjon mot andre hunder *kan* være et gemyttproblem
Uprovosert aggresjon mot mennesker *er alltid* et gemyttproblem
7. Screening - undersøkelse av et stort antall dyr i en rase uavhengig av kliniske symptomer – bør bare anbefales for sykdom og raser der sykdommen har betydning for *hundens funksjonelle helse*.
Det HD-røntges alt for mange raser som ikke har funksjonelle problemer på grunn av HD.
  8. Resultater fra DNA-tester skal brukes for å unngå å avle på syke hunder, ikke nødvendigvis for å utrydde sykdommen.
En bærer kan brukes mot en som er fri (ved autosomal recessiv arv)
  9. Rasespesifikke sykdommer som ikke kan diagnostiseres gjennom DNA/screening, må vektlegges i rasens avlsspørsmål.
Viktigste egenskaper å ta hensyn til (kronologisk rekkefølge):
    1. Mentalitet
    2. Kroniske hudsykdommer
    3. Skjelett
      - knær
      - rygg
      - hofter
      - albuer
      - haser
    4. Mage
    5. Øyne
    6. Hjerte
    7. Hormoner
  10. Ethvert oppdrett må bygge på kunnskap om viktig oppfostring av valper, både med hensyn til føring, håndtering, stimulering, lek og mosjon
  11. Rasespesifikke egenskaper må inn i avlsprogrammet
  12. Informasjon framfor urealistiske krav
  13. Snakk *med* hverandre, ikke *om* hverandre.

NKKs Etiske grunnregler for avl og oppdrett (finnes på www.nkk.no)

I punkt 7 framgår det at tispene ikke bør parres før tidligst 2. løpetid. Uansett skal hun være minst 18 mnd ved paringstidspunktet.

En tise kan få registrert maksimalt 5 kull etter seg, og parring skal ikke finne sted etter at tispene har fylt 8 år. Dette kan kun fravikes ved tillatelse gitt av NKK.

11. *Arbeid i avlsråd – politikk og virkemidler,*

ved Øystein Eikeseth

Forpliktelser:

NKKs lovverk binder alle medlemmer i alle tilsluttede klubber.

I NKKs formålsparagraf nr 2 heter det: "...bidra til å fremme utviklingen av de enkelte hunderaser, av fysisk og psykisk sunne hunder, typeriktige, funksjonelle og sosialt vel tilpassede hunder".

NKKs mål er dermed:

1. **Sunne og funksjonelle hunder**
2. **Hunder som er vel tilpasset vårt samfunn og våre behov, mentalt og fysisk**

Alt innenfor de rasetypiske områder: Hunder som kan utføre den funksjon de er skapt for.

NKK kan ikke styre avlen for hver rase. Derfor har NKK delegert avlsstyringen til

- 72 raseklubber, som setter avlskriteriene for
- ca 245 raser

Totalt er det ca 270 raser i Norge.

Ansvar:

1. Avlsrådene/klubbene er ansvarlige for avl og oppdrett
2. Oppdretterne har selv hovedansvar for sitt oppdrett
3. Dommerne har også ansvar for utviklingen.
Når nye dommere søker om å få dømme rasen, send dem informasjon om rasen!

Kan noen leke med meg? fra Terje Håheim

Avlsråd skal være:

- Ressurskomité i avlsspørsmål og utvikling/bibeholdelse av rasen (ikke foredle!)

Organisering av avlsråd:

- Klart organisert
- Klart ansvarsforhold
- Klart mandat
- Medlemmene må ha kompetanse
- Klar kommunikasjon (ikke føre til to retninger i klubben)
- Medlemmene må ha generell interesse for rasen og avl (ikke egeninteresse)
- Trenger mål! Dermed blir det politikk.
- Politiske spørsmål må føre til at mål blir satt, prioriteringer ordnet, verdier fordelt, virkemidler valgt og anvendt

Politikken krever

- Kompetanse
- Erfaring
- Styringsmot/styringsvilje
- Helhetstenkning
- Avlskunnskap
- Respekt

Hvor finner vi denne kompetansen?

- Demokratisk klubb. Men de som skal styre, må få styre
- Rett til innflytelse i avgjørelsesprosesser
- Rett til fri meningsutveksling

Årsmøtet

- Klubbenes øverste besluttede organ
- S sammensatt av oppdrettere, hundeeiere, valpekjøpere
- Men har det kompetanse til å avgjøre avlsmål?

Klubben

- Ansvar for *helheten* er en del av det organisatoriske ansvaret til *styret*
- Styret i klubben er gitt makt til å lede arbeidet i klubben mellom årsmøtene, og bør

få

utføre sin ledelse

- Er ikke medlemmene fornøyd, bør det komme til uttrykk gjennom valg
- Styringsverktøyet er ett ansvar og én politikk

Styret

- For å få enhet, ikke sprik eller uklarhet, bør styret enten selv være avlsråd eller være den instans som oppnevner avlsråd
- Styret beslutter
- Styret har ansvar mellom årsmøtene
- Råd og utvalg som oppnevnes av styret, er styrets ansvar
- Også et avlsråd valgt av styret, er styrets ansvar

Avlsråd

- Avlsrådet er styrets fagkomité og arbeidsorgan i rase og avlsspørsmål

- Avlsrådet er et *rådgivende* organ. Ansvar for avlen hviler på oppdretter
- Avlsarbeidet skjer ut fra klubbenes lover, vedtatte avlsmål og retningslinjer som følge av vedtak
- Avlsrådet rapporterer til styret
- Avlsrådet skal *ikke* stå over styret i avlsspørsmål
- Avlsrådet er et *råd*, og skal være rådgivende (en ressurs) for den som trenger bistand
- Avlsrådet må derfor ha kunnskap om hundeavl

Hvorfor avlsråd

Krav til avlsrådsmedlemmer:

- Kunnskap om genetikk
- Kunnskap om rasen
- Helst lang erfaring i rasen
- Åpen for andres meninger og andres avl
- Kunne akseptere andres meninger
- Det må ikke stilles spørsmål ved rådsmedlemmenes moralskeandel i forhold til hundesporten
- Aldri være tvil om rådsmedlemmenes upartiskhet eller objektivitet
- Etske regler og normer er til for å bevare tillitsvalgtes anseelse
- Forpliktelser, ansvar, oppførsel og atferd – ikke bare i klubben, men også utenfor

Der alle tenker likt – tenker ingen nytt!

Det skal være diskusjoner i avlsrådene

Avlsrådets viktigste oppgaver

- Rådgivning
  - gi råd og veiledning til uerfarne oppdrettere og nye hundeeiere i avlsspørsmål
  - fraråde paring på grunn av helse/gemytt
- Føre statistikk
- Bruke DogWeb
- Kunne akseptere erfarne oppdretteres resultater, uten å underkjenne disse, selv om det av og til kan slå feil
- Middelmådighet fører aldri til store resultat
- Følge klubbenes avlsregler når man sitter i rådet. Dispensasjoner bør ikke gis. Skal man likevel gi det, er det styret, ikke avlsrådet, som skal gi slike. Og dispensasjoner skal aldri gis til avlsrådets medlemmer
- Forestå helseundersøkelser, for deretter å publisere resultatene
- Ha kontakt med veterinærer med kunnskap om genetikk
- Ikke henge seg opp i uvesentligheter, men se hele avlen under ett
- Målet er friske og lykkelige hunder
- Alle medlemmene i en klubb har sterke meninger om avl, oppdrett og om avlsrådets medlemmer
- Avlsrådets medlemmer må ha evne til å lytte til andres meninger

Husk alltid at genetikk kan være uforutsigbart.

SHIBAENS HISTORIE I NORGE...

Det er helt klart at det har vært shibaer i Norge før den første ble registrert i 1987. Flere sjømenn har nok tatt med seg hunder hjem fra sine turer. Det er lite dokumentasjon på disse hundene, men vi har fått inn en historie til Shib-a-visa. Hvis noen har andre historier om tidlige shibaer i Norge, tar vi gjerne imot dem.

Nå har jeg vært på skattejakt hos mine slektninger, fordi jeg hadde hatt en Shiba fra 1960 til 1972, men manglet bilder av henne selv. Jeg ønsket ikke å komme med at jeg hadde hatt ei b/t shiba på den tiden, da jeg ikke kunne finne bilde av meg og henne. Nå har det blitt funnet et bilde av meg og min shiba, som het Dolly Dosinite Mikkeline, et merkelig navn :).

Nå lurer jeg på om jeg var den første her i Norge som hadde en b/t Shiba? Dolly er på dette bilde 1 år, jeg var 8 år og min søster 4. Min første shiba fikk jeg av mine foreldre da dem begge seilet ute i mange år. De var i Japan da dem fikk se en vakker valp av rasen Shiba, og bestemte seg for å gi meg den.

Året var 1960, desverre kunne dem ikke registrere den i Norge, da dem hadde smuglet den hitt (fy, fy). Dolly var en virkelig fin og snill hund i alle årene hun levde! Det som er artig er jo at jeg er i dag oppdretter av Shiba på kennel Toyomi.

Hilsen Runa
Kennel Toyomi

Utstillingsresultater

Husk at utenlandske resultater må meldes inn til Eirik Knudsen eirik@shibatroll.com

Norsk Dobermann Klub, 29/12 Heikkinen-Lehkonen, Paula

Negi-Inu's Li-Ko Kokunan	2.AK	M & F Algarheim
Mjærumhøgda's Sachiko	1.CHK 1.CHKK CK 1.BHK BIR	Hilde Schyttelvik
Kitune's Asa-Emiko	1.JK 2.JKK HP	Roar Nordberg
Negi-Inu's Li-Ry Hikari	1.JK 1.JKK CERT 2.BTK	Ulleberg-Bøhmer
Negi-Inu's Li-Ko Kurojo	1.AK 1.AKK CK 3.BTK	Lise Kommisrud
Ak-Inu-Bas Daitan Ni Akobo	1.CHK 1.CHKK CK 1.BTK BIM	Ulleberg-Bøhmer

Norsk Dobermann Klub, 10/1 Bodegård, Göran

Kazakoshi No Oujin Go Yokohama Atsumi	1.JK 1.JKK CERT 1.BHK BIR	Eivind Mjærum
Habagou's Ki	1.AK 2.AKK	Runa Bjørslund
Soldoggen's Fushigi	1.AK 3.AKK	P & K Pedersen
Najanin's Kimi Musome	1.AK 1.AKK CERT 1.BTK BIM	Anette Holm

Norsk Berner Sennenhundklubb, 11/1 Giuliani, Claudio De

Kazakoshi No Oujin Go Yokohama Atsumi	1.JK 1.JKK CERT 1.BHK BIR	Eivind Mjærum
Najanin's Kimi Musome	1.AK 1.AKK CERT 1.BTK BIM	Anette Holm
Habagou's Ki	1.AK 2.AKK	Runa Bjørslund

Norsk Schnauzer Bouvier Klubb, 31/1 Anderson, Diane T

Ichiban Av Bjødnatur	1.JK 1.JKK CERT 1.BHK BIM	Odd A Haug
Unas Bella Suki	1.JK 1.JKK HP	I & G Mikkelsen
Najanin's Kimi Musome	1.AK 1.AKK CERT 1.BTK BIR	Anette Holm

Norsk Schnauzer Bouvier Klubb, 1/2 Christensen, Gert

Soldoggen's Fushigi	1.AK 1.AKK CERT 1.BTK BIR	P & K Pedersen
---------------------	---------------------------	----------------

Ølen - Etne - Vindafjord Hundeklubb, 14/2 Leenen, Theo

Soldoggen's Ojin Tenno	1.JK 1.JKK CERT 2.BHK	G & E Knudsen
Tenko Av Enerhaugen	1.CHK 1.CHKK CK 1.BHK BIR	Eirik Knudsen
Genkou Go Shun'you Kensha	1.UK 1.UKK CK 2.BTK	Gullborg Knudsen

Ølenskjold's Aya	2.UK	John Tjøtta
Jun Av Enerhaugen	1.AK 1.AKK CERT 1.BTK BIM	Jorunn Kvalheim
Honto-No Uchiko	1.CHK 1.CHKK CK 3.BTK	Gullborg Knudsen

Norsk Boxerklubb, 14/2 Lindstrøm, Terje

Jouji Av Enerhaugen	1.AK 1.AKK	Anikken Waalorp
Kitune's Asa-Emiko	1.JK 1.JKK	Roar Nordberg

Norsk Basenjiklubb, 15/2 Wilberg, Leif-Herman

Jouji Av Enerhaugen	1.AK 1.AKK	Anikken Waalorp
---------------------	------------	-----------------

Nordhordland Hundeklubb 28/2 Nymann, Gunnar

Honto-No Daimaruou	1.JK 1.JKK CERT 1.BHK BIR	Christen Lang
Benihidehime av Enerhaugen	1.JK 1.JKK HP	Jorunn Kvalheim

Resultater fra Crufts 6/3-09
JAPANESE SHIBA INU Judge(s): Mr R Mulligan

BEST OF BREED

CH/IR CH JILTRAIN JACK THE LAD WW08 Dog Owner: Mr & Mrs Rodgers

BEST PUPPY

DARK N DELICIOUS AT SEVARNA Bitch Owner: Mrs S Peters

DOG CHALLENGE CERTIFICATE

CH/IR CH JILTRAIN JACK THE LAD WW08 Dog Owner: Mr & Mrs Rodgers

BITCH CHALLENGE CERTIFICATE

TAPENA MOULIN ROUGE Bitch Owner: Mr M & Mrs M Shutt

RESERVE DOG CHALLENGE CERTIFICATE

CH/IR CH VORMUND I'M GAULTIER JW ShCM Dog Owner: Miss C & M Roskell & Dunhill-Hall

RESERVE BITCH CHALLENGE CERTIFICATE

CH VORMUND I'M MARNIE Bitch Owner: Mrs E Dunhill

”...GJORT KVA GJERAST SKULLE...” – ELLER?

Gro Mandt

Gemalen kaster et bekymret blikk på oss: “Gikk det bra på turen?” Dessverre må jeg riste beklagende på hodet. For spørsmålet dreier seg ikke om turen vår som turgåing betraktet – det gjelder ikke vær- og føreforhold eller hyggelige hundetreff på veien. I vårt hundeunivers betyr spørsmålet i klartekst “Fant Hime et sted der hun kunne gjøre fra seg?” Helt fra hun kom i huset som lite valpekjøtt har dette vært en daglig frustrasjon.

Alle mine år med hund – først en Irsk ulvehund, deretter et assortert utvalg Lhasa Apsoer - har ikke forberedt meg på Himes sære og selektive dovaner.

For Hime er det nemlig ingen enkel og endefram aktivitet å finne et passende sted der hun kan gjøre sine store forretninger. Ingen av de andre firbeinte som har vært medlem av flokken vår, har hatt slike fornemmelser for sted som Hime har. For dem har det vært nøden som avgjorde både når og hvor det skulle skje – enten vi var på tur i marka, gikk gatelangs eller var midt i byen. Slik er det ikke for Hime.

På våre daglige lufteturer er dette et vanlig scenario: Hime kikker seg over skulderen for å se at matmor kommer etter, og så strener hun målbevisst videre. Et par års erfaring med damens vaner forteller matmor hva som er i emning, og det er en omstendelig prosess. Flere ganger ser det ut som om hun har funnet stedet hun synes egner seg til slike forretningstransaksjoner. Hun sirkler rundt et titalls ganger og begynner å moe seg til – men så ... nei! Det var likevel ikke stedet, og nytt søk begynner. Og slik kan hun holde på – føles det

for matmor – i det uendelige. Det er ikke få ganger matmor har sendt en stille bønn til hundeuniversets høyere makter: “Vær så snill – la henne snart finne et passende sted!”

Hime er smekker og lettbeint, lynrask hvis det passer henne, mens matmor – som er i bestemormodus – ikke er noen av delene! Vi må være et syn for guder der vi ferdes ute i marka – Hime som i raskt trav smetter ut og inn mellom busker og snar på jakt etter en doplass, mens en lettere frustrert matmor snubler i hælene på henne. Hva hun egentlig søker etter, har jeg ikke klart å oppdage. Prøver hun å finne tilbake til et sted hun har brukt tidligere? Eller leiter hun etter en plass der andre hunder har vært før henne? Skal det kanskje være et sted som ingen tidligere har benyttet til formålet? Er det en bestemt lukt hun jakter etter? Kan det være topografien som ikke stemmer? Er det ikke flatt nok, skal det heller være en skråning, eller kanskje en haug? Det skal i hvert fall helst være inni et kratt, gjerne mest mulig uframkommelig for andre enn en smidig liten hund. Til nød går det bra bakom en treklynge eller nedi ei dyp grøft. Men blir hun distraheret av noe i omgivelsene – andre turgåere som så vidt kan skimtes mellom trærne, eller et fjernt hundebjeff – kan vi bare glemme hele prosjektet. Og det samme gjelder hvis vi går vi langs landevegen, da kan vi vandre en time eller to uten resultat.

Noen ganger har jeg trodd at koden for stedet endelig var knekt, for det hender Hime bruker samme plassen flere dager på rad. Men når matmor lettet ivrer for å fortsette å legge turen om denne plassen, er den plutselig helt uinteressant for hennes nåde – det var likevel ikke stedet - og ny jakt er i gang. Når hun så endelig har fått utrettet det nødvendige ærendet (for det skjer, heldigvis, hver dag!), snur hun seg og snuser på etterlatenskapene – som om hun må sjekke: ”Er det virkelig jeg som har gjort det der?”

STYRET ANBEFALER:

Forelesere:
Hilde Bremnes
og Astrid Indrebø

Kurs 1 omhandler grunnleggende genetikk og avl, seleksjon og kombinasjon av avlsdyr, vektlegging av egenskaper hos hunden og rasen, bruk av resultater fra screeningundersøkelser, DNA-tester etc. Etikk, helse og helhetstenkning vil stå sentralt.

I **Kurs 2** tar vi for oss praktiske forhold rundt oppdrett – fra paring, fødsel og frem til valpene er levert. Helse og sykdom hos tisper og valper vil bli nøye gjennomgått. Hva er normalt i forbindelse med fødselen – og når bør jeg kontakte dyrlegen? Hva kan jeg gjøre for å redde livet til slappe valper hvis tisper er syke? Hvilket ansvar har en oppdretter overfor valpene og valpekjøperne? Dette er bare noen av de mange temaene vi vil ta for oss på dette kurset

Foreløpig oversikt over kurssteder og tider

Region	Kurs 1	Kurs 2
Nordvestlandet	11.-12.10.08	Vår 2010
Trøndelag	1.-2.11.08	Vår 2010
Troms/Finmark	28.-29.03.09	Høst 2010
Vestfold/Buskerud/Telemark	18.-19.04.09	Høst 2010
Hedmark/Oppland	10.-11.10.09	Vår 2011
Hordaland	14.-15.11.09	Vår 2011
Østfold	Høst 2011	Vår 2013
Rogaland	Høst 2011	Vår 2013
Agder	Vår 2012	Høst 2013
Nordland	Vår 2012	Høst 2012
Oslo/Akershus	Høst 2012	Høst 2013

Kursene vil bli annonsert i Hundesport, på www.nkk.no og på de respektive regionenes web-sider

**KURSENE KAN BLI RASKT FULLTEGNET,
SÅ MELD DEG PÅ I GOD TID!**

Årets utstillingsshiba 2008

NR	Tot	Uts	Hund	Eier
1	44	5	Nattfjärilen Betsu Mikata	TL Strand /P Walle
2	41	5	Hisakuro Av Enerhaugen	Ove Spjeld
3	36	5	Mjærumhøgda's Sachiko	Hilde Schyttelvik
4	36	5	Soldoggen's Hirohito / 2. JUNIOR-UNGH	Walle/Strand
5	34	5	Fukume Av Enerhaugen	Christen Lang
6	31	5	Soldoggen's Beninesa / 1. VETERAN	Paul Walle
7	30	4	Soldoggen's Chimpira / 2. VETERAN	Høyem/Aasheim
8	30	2	Tadako Av Enerhaugen / 1. JUNIOR-UNGH	Christen Lang
9	29	5	Beniryu Av Enerhaugen	B Blomli/ A Frøyseth
10	29	5	Soldoggen's Hiruko	Pedersen/Walle
11	27	5	Ramnfløya's Kita No Otenba	Bente Kittelsen
12	24	5	Soldoggen's Tentai Tiko	Elsa Pedersen
13	24	5	Nattfjärilen Akakabuto	Eggenheim/ Walle
14	23	3	Miyagi Go Ichiokasow Av Enerhaugen	Lars Konradsen
15	23	4	Soldoggen's Ichi Aki-Kaze	Paul Walle
16	23	5	Honto-No Uchiko	Gullborg Knudsen
17	23	5	Soldoggen's Buranko	Elin Uhre
18	22	5	Tenko Av Enerhaugen	Eirik Knudsen
19	21	5	Ak-Inu-Bas Daitan Ni Akobo	Ulleberg-Bøhmer
20	20	4	Genkou Go Shun'you Kensha / 3. JR-UNGH	Gullborg Knudsen
21	20	4	Naohime Av Enerhaugen	Christen Lang
22	19	4	Katsumoto's Aya	Laila Nagel
23	18	3	Nattfjärilen Chujitsu / 3.VETERAN	Paul Walle
24	17	4	Willemo's Harumi	L Nagel /T Hofslie
25	16	2	Soldoggen's Oishiiba	P Walle/ E Buchardt
26	16	4	Negi-Inu's Li-Ry Hikari	Ulleberg-Bøhmer
27	16	5	Sakura-Go Shun'you Kensha	Eirik Knudsen
28	15	3	Østbylias Tøffe Zorro	Lundås/Skjelbred
29	13	4	Soldoggen's Jet Lee	Anette Kristiansen
30	12	1	Østbylias Glæ Tingo	May Holmvik
31	12	2	Soldoggen's Ippiki-Ookami	Heidi Nilsen
32	12	2	Jun Av Enerhaugen	Jorunn Kvalheim

33	12	3	Negi-Inu's Li-Ko Kurojo	Lise Kommisrud
34	12	3	Habagou's Ki	Runa Bjørslund
35	12	3	Negi-Inu's Li-Ko Kokunan	M & F Algarheim
36	11	2	Takahiro Av Enerhaugen	Aud Inger Hembre
37	10	1	Okami's Daiju	Pernille Strickert
38	10	2	Unas Like A Virgin	U&A Rimstad
39	10	2	Soldoggen's Kyocera	Siv Hansen
40	9	1	Kazakoshi No Oujin Go Yokohama Atsumi	Eivind Mjærum
41	8	1	Najanin's Misa Manami	T&A Ringerike
42	8	2	Østbylias Supre Olivia	Tone Bergersen
43	8	2	Unas Lord Arco	R & R Ulvund
44	8	2	Lucky Dragon's Kato	Ole Sørensen
45	8	2	Ran Av Enerhaugen	Lang/Nærland
46	7	2	Sika Den Stille Fjæring	Lise Brun
47	7	2	Umewaka Kurosachi Av Enerhaugen	Christen Lang
48	7	2	Mjøstrollets Aka Fuyuko	Anne M /Olav Frang,
49	7	2	Rikakurohime Av Enerhaugen	Christen Lang
50	6	1	Unas Bajazz	Anne Humborstad
51	6	1	Aiji Go Ichiokasow Av Enerhaugen	E & L Bognøy
52	6	1	Nidhøg's Uyoshi	Pernille Strickert
53	6	1	Benihidemi Av Enerhaugen	Christen Lang
54	6	1	Stämmlocks Fujitaro	I Hofflund-Nystad
55	6	1	Noven's Moshi-Moshi	Peiponen /Heinämäki
56	6	2	Mjærumhøgda's Yu Komatsu	Lise Kommisrud
57	6	2	Soldoggen's Funzori-Kaeru	Hugo Elverland
58	6	2	Mjøstrollets Amai Imoto	R & I Olaisen,
59	6	2	Noven's Pi-Tadaaki	Bengt Eggen
60	6	2	Soldoggen's Fukai Kangae	Paul Walle
61	5	1	Mjærumhøgda's Hikari Kiyomi	Eivind Mjærum
62	5	1	We-Sedso Musashi	Anita Larsen
63	5	1	Østbylias Modige Sniff Mac Snusen	K&S Skjelbred
64	5	1	Ak-Inu-Bas Asamoya No Machiko	Stig M Berg
65	5	1	Joubeniryu Av Enerhaugen	Stein Kverneland
66	5	1	Soldoggen's Fushigi	P & K Pedersen

67	5	1	Østbylias Supre Koko	S & K Skjelbred
68	5	1	Edeängs Benjamin	Tonje Bøe
69	5	1	Kitune's Asa-Emiko	Roar Nordberg
70	5	1	Datehime Av Enerhaugen	Gunn Heatta
71	5	1	Noven`s Chujo	Marjut Peiponen
72	5	2	Habagou's Haru Hana	B&I Pedersen
73	4	1	Lucky Dragon's Harumi	Anita Larsen
74	4	1	Soldoggen's Chihiro	Paul Walle
75	4	1	Hidekuro Av Enerhaugen	Harriet
76	4	1	Hachiman Go Ryuukyuu Uruma	Christen Lang
77	4	1	Soldoggen's Wan	Walter Wilhelmssen
78	3	1	Tatsumaki's Akihime	Laila Nagel
79	3	1	Østbylias Qule Kaiser	Benjaminsen/Juul
80	3	1	Edeängs Igor	
81	3	1	Honto-No Daimaruou	Christen Lang
82	3	1	Ølenskjold's Aya	John Tjøtta
83	3	1	Pei Fang Gunther Quick	Liss Landrø
84	2	1	Honto-No Benimitsu	Anny Klemola
85	2	1	Unas Kira	Silje Vuttudal
86	2	1	Soldoggen's Mini Meta	Per Pedersen
87	2	2	Shibatroll's Anitra	Theisen/Schürmann
88	1	1	Ølenskjold's Atoz	Bodil Tjøtta

ÅRETS JUNIOR/UNGHHUND: Her telles bare poeng oppnådd i klassene JK/UK. Hund som går over i AK/CHK godskrives ikke poeng fra disse klassene

ÅRETS VETERAN: Her telles bare poeng for resultater fra veteranklasse. Har hunden stilt i andre klasser i løpet av året, telles ikke disse resultatene.

ÅRETS OPPDRETTER

- 1 Kennel Enerhaugen 157 poeng – 5 hunder
- 2 Kennel Soldoggen 150 poeng – 5 hunder
- 3 Kennel Mjærumhøgda 47 poeng – 3 hunder
- 4 Kennel Østbylia 45 poeng – 5 hunder
- 5 Kennel Negi-Inu 40 poeng – 3 hunder
- 6 Kennel Ak-inu-ba 26 poeng – 2 hunder
- 7 Kennel Unas 26 poeng – 4 hunder

Livet med SHIBA

Shiba-valpen vår heter Qannik's Atai Oneida. Hun er født 3. september på Kennel Qannik i Næroset. Far er Østbylia's Modige Lacota og mor er Østbylias Supre Kickapoo. Vi hentet verdens vakreste valp den 8. november 2008, og Ataia var i en søskenflokk på 5 valper. Vi ble veldig godt mottatt av Christine Aarkvisla, som er oppdretter på Kennel Qannik. Hun har gjort en kjempegod jobb med valpene de første 9 ukene. Vi lånte bil og dro på besøk fra Drøbak til Næroset ved Moelv da valpene var ca. 1 mnd, og valgte da ut Ataia. Christin fulgte oss opp med mail og bilder av denne nydelige valpen, og har stilt seg til disposisjon med råd og vink underveis og oppfølging etterpå, og det setter vi stor pris på. Vi følte oss helt trygg på at Ataia hadde fått en god start i livet, og vi gjør alt vi kan for at hun skal videreutvikle seg til en fin familiehund. Vi er tre jenter som skal oppdra henne; mine to døtre på 13 og 15 år og jeg. Ønsket om hund har vært veldig sterkt hos jentene, og da jeg endelig sa ja, hadde de rasen klar. Da var det bare å gjøre seg kjent med rasen før vi bestemte oss. Etter litt leting, fikk vi tips om et valpekull som nettopp var født, og resten vet dere nå.

Etter at vi fikk Ataia hjem, har vi gått på sosialisering og valpekurs ved Drøbak Hundehotel. Der har de dyktige trenere som gir en mange gode råd. Oppdragelse av en valp er ikke å spøke med, og jeg er glad vi har mange rundt oss som vi kan spørre om råd. Vi har også meldt oss inn i Drøbak Hundeklubb. Der skal vi på mer kurs, og satser på at Ataia vil synes at lydighet og agility er gøy! Vi har fått en utrolig fin hund som vi har blitt veldig glad i! Vi håper at vår 3 år gamle katt også vil bli glad i henne! Tigera er ikke motvillig til det, men Ataia vil leke med katten og bjeffer når hun kommer for nær, og da stikker katten. Tigera sitt domene er 2. etage. Ataia har ennå ikke skjont

at hun kan forsere trappen, og står nede og venter på katten og klynker lengselsfullt etter å jage henne! Forhåpentligvis blir de venner en vakker dag, men først tror jeg at Ataia må få et klor eller to på nesen og sette seg i respekt hos den som er sjefen: nemlig katten!

Vennlig hilsen

Gunn Karin Barlindhaug

Lykkelig eier av katt og hund - og noen smådyr - i et rekkehus i Drøbak

Fødte kull:

<p>Kennel Enerhaugen ICHIOKASOW (Nippo reg.)</p>
Christen Lang
Sandviksveien 173, 5036 Bergen
Tlf: 55 95 17 01 Mobil: 909 81 295
E-post: chr-lan@online.no
Web: www.enerhaugen.net

Født 08.02.2009
2 røde tisper

Far: Hachiman Go Ryuukyuu
Uruma

Mor: Aso No Kiyoka Go
Takayusou

Kull ventes:

Uke 13

Far: Kazakoshi No Oujin Go Yokohama Atsumi
Mor: Habagou`s Haru Hana

Bente K. og Kim Pedersen
Moneveien 2, 4879 Grimstad
Tlf 37 04 15 34 Mobil: 993 85 748
E-post: habagou@tele2.no
Web: http://www.kennelhabagou.com

Uke 12

Far: Mjærumhøgda`s Furyu-Akiaka
Mor: Tatsumaki`s Akihime

Laila Nagel
Engnesveien 31, 3092 Sundbyfoss
Tlf: 33 05 88 83 Mobil: 916 68 579
E-post: l-nag@online.no
Web: www.litenhund.com

Slutten av februar

Far: Mjærumhøgda`s Sachiko
Mor: Noven`s Tenshi Tensai

John Aareskjold Tjøtta
Tangen 8, 4340 Bryne
Mobil : 920 16 327
E-post: aareskjold@c2i.net
Web: www.olenskjold.com

Sjekk hjemmesiden for oppdateringer, eller kontakt Ingrid.

THE SHIBA HAS LEFT THE PICTURE...

RETUR: NSK v Terje Håheim
Kongleberget 3, 1727 Sarpsborg